

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ازدیاد

کتاب الامم

از دیدگاه کتاب و سنت

محمد تقی یار محمدیان

از دیاد علم امام از دیدگاه کتاب و سنت

محمد تقی یارمحمدیان

• ناشر: نشر بنیاد فرهنگی امامت • چاپ و صحافی: اشراق-محمدی • نوبت چاپ: اول،
پاییز ۱۳۹۹ • شمارگان: ۵۰۰ نسخه • بهاء: ۵۵۰۰۰ تومان • شابک: ۹۶۷۸-۶۲۲-۷۰۵۰-۰۵-۹

بنیاد فرهنگی امامت: قم، بلوار معلم، کوی ۱۰، خیابان شهیدین، پلاک ۵۲
کدپستی: ۳۷۱۵۶۹۳۴۴۶ | تلفن و نمابر: ۰۲-۳۷۸۳۸۶۹۰-۲

---

www.emamat.ir

nashr@emamat.ir

• همه حقوق برای نشر بنیاد فرهنگی امامت محفوظ است.
• نشر الکترونیکی اثر بدون کسب اجازه کتبی از نشر بنیاد فرهنگی امامت ممنوع است.

فروشگاه کتاب ما: قم، بلوار معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، پلاک ۱۱
تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۴۴۳

فهرست مطالب

۹	مقدمه بنیاد.....
۱۲	پیشگفتار.....
۱۹	مفاهیم.....
۱۸	۱. ازدیاد.....
۱۹	۲. ازدیاد علم انسان.....
۲۰	۳. امام.....
۲۱	۴. علم امام.....
۲۲	۵. جایگاه‌شناسی عقل در ازدیاد علم امام.....

فصل اول:

ازدیاد علم از منظر قرآن

۲۷	۱. مفاهیم و کلیات.....
۲۷	۱-۱. واژه ازدیاد در قرآن.....
۲۸	۲-۱. ازدیاد ممدوح در قرآن.....
۳۰	۳-۱. پیشینه استدلال به قرآن در مسئله ازدیاد علم امام.....
۳۱	۴-۱. بررسی آماری آیات ازدیاد علم امام.....
۳۲	۲. ازدیاد علم حجج پیشین الهی در قرآن.....

- ۱-۲. حضرت ابراهیم و عزیز علیهم السلام ۳۲
- ۲-۲. حضرت یوسف علیه السلام ۳۷
- ۳-۲. حضرت موسی علیه السلام ۴۰
- ۴-۲. حضرت طالوت علیه السلام ۴۱
- ۵-۲. جمع‌بندی ۴۵
۳. ازدیاد علوم خاتم الانبیا و اوصیای ایشان علیهم السلام ۴۹
۴. ازدیاد علم امام در قرآن ۵۰
- ۱-۴. امامت ائمه اطهار علیهم السلام ۵۰
- ۲-۴. امام شاهد اعمال اُمت ۵۹
- ۳-۴. امر به دعا برای ازدیاد علم ۷۰
- ۴-۴. ازدیاد علم امام در شب قدر ۷۴
- ۱-۴-۴. گسیل ملائکه به سوی امام زمان در شب قدر ۷۵
- ۲-۴-۴. بسته‌ارسالی خداوند در شب قدر (منزّل به و مرسل به) ۸۷
- نتیجه فصل اول ۹۰

فصل دوم:

ازدیاد علم امام از منظر احادیث

۱. مقدمه و کلیات ۹۵
- ۱-۱. پیشینه‌شناسی احادیث ازدیاد علم امام در منابع اولیه ۹۶
- ۱-۱-۱. گروه اول: منابع انتقال‌دهنده احادیث ازدیاد علم امام ۹۶
- ۲-۱-۱. گروه دوم: منابع فاقد احادیث ازدیاد علم امام ۱۰۴
- ۲-۱. احادیث ازدیاد علم امام ۱۰۸
- ۳-۱. معنانشناسی «ازدیاد» و واژگان مرتبط در احادیث ۱۱۲
- ۴-۱. کاربردهای واژگان ازدیاد علم امام در احادیث ۱۱۶
۲. اثبات ازدیاد علم امام، با استناد به گونه‌های مختلف حدیثی ۱۱۹
- ۱-۲. گونه‌شناسی احادیث و کیفیت استدلال به آنها ۱۱۹
- ۱-۲-۱. احادیث صریح و مستقیم ۱۱۹

۱۲۴	۲-۱-۲. احادیث بدون تصریح و غیرمستقیم.....
۱۲۸	۳-۱-۲. کیفیت استدلال به احادیث بدون تصریح.....
۱۸۷	۲-۲. بررسی احادیث تعارض نما.....
۱۹۲	۱-۲-۲. پاسخ کلی به روایات تعارض نما.....
۱۹۴	۲-۲-۲. پاسخ اختصاصی به هر دسته از روایات تعارض نما.....
۱۹۴	الف: پاسخ به روایات منابع علم.....
۱۹۷	ب: پاسخ به روایات انتساب علم امام به علوم وراثتی.....
۲۰۰	ج: پاسخ به روایات آگاهی امام به تمامی نیازمندی‌های مردم.....
۲۰۴	د: پاسخ به روایات مشخص بودن اسامی دوستان و دشمنان امام.....
۲۰۵	ه: پاسخ به روایات دفعی بودن علم امام.....
۲۰۶	و: پاسخ به روایات فراگیری علم امام (علم امام به ما کان و ما یکون).....
۲۱۷	۳. دلالت سنجی احادیث ازدیاد علم امام.....
۲۱۷	۱-۳. ازدیاد علم امام، امکان یا ضرورت.....
۲۱۸	۱-۱-۳. ضرورت ازدیاد علم امام در احادیث.....
۲۲۸	۲-۱-۳. علت عقلی ضرورت ازدیاد علم امام، برگرفته از احادیث.....
۲۳۱	۲-۲. ارتباط سنجی بین افزایش علم امام و حوزه‌های دیگر علم امام.....
۲۳۲	۱-۲-۳. ماهیت، چیستی و محتوای علم امام.....
۲۵۱	۲-۲-۳. ارتباط میان منابع افزایش علم و منابع علم امام.....
۲۵۳	۳-۳. کیفیت ازدیاد علم امام.....
۲۵۷	۱-۳-۳. دریافت قلبی.....
۲۶۵	۲-۳-۳. دریافت شنیداری.....
۲۷۰	۳-۳-۳. دیدن فرشته.....
۲۷۳	۴-۳-۳. دریافت رؤیایی.....
۲۷۶	۴-۳. زمان و مکان ازدیاد علم امام.....
۲۷۶	۱-۴-۳. زمان ازدیاد علم امام.....
۲۸۹	۲-۴-۳. مکان ازدیاد علم امام.....
۲۹۱	۵-۳. مقدار علم افزون.....
۲۹۲	۶-۳. ترتیب افزایش علم پیامبر و امام.....
۲۹۷	۷-۳. محتوای علم افزون.....
۳۲۷	۸-۳. آثار افزایش علم امام.....

۳۲۷	..... آثار مربوط به امام	۱-۸-۳
۳۳۱	..... آثار مربوط به سایر موجودات	۲-۸-۳
۳۳۳	..... تأثیرات علمی - اعتقادی	۳-۸-۳
۳۳۶	..... ضرورت و عدم ضرورت اعتقاد مکلفین به ازدیاد علم امام	۹-۳
۳۵۱	..... نتیجه فصل دوم	

فصل سوم:

پاسخ به ابهامات و چالش‌ها

۳۶۱	..... ثبت نشدن روایتی از پیامبر دربارهٔ ازدیاد علم امام!	۱
۳۶۳	..... ازدیاد علم امام، مستلزم عالم‌تر بودن امام از رسول الله ﷺ!	۲
۳۶۴	..... علت اصرار بر ازدیاد علم امام چیست؟!	۳
۳۶۸	..... افزایش نیافتن علم امام، سبب نابودی اندوخته‌های معنوی او!	۴
۳۷۰	..... چالش‌های عروج امام برای دریافت علم افزون!	۵
۳۸۲	..... دعاکردن برای افزایش علم، مستلزم تقصیر و نقص در مقام اهل بیت علیهم السلام	۶
۳۸۴	..... ازدیاد علم امام، مستلزم غلو!	۷
۳۸۸	..... ازدیاد علم امام و مخالفت آن با مظهریت تام اسماء الله!	۸
۳۹۰	..... ازدیاد علم حضرت زهرا علیها السلام	۹
۳۹۴	..... نتیجه فصل سوم	
۳۹۷	..... براینده نهایی پژوهش	
۴۰۹	..... فهرست منابع	
۴۰۹	..... کتاب‌ها	
۴۲۱	..... مقالات	
۴۲۱	..... منابع الکترونیک	